СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК XLVII. Ч. 140. Джерзі Сіти, Н. Дж., понеділок, 19-го червня 1939. No. 140. Jersey City, N. J., Monday, June 19, 1939. VOL. XLVII.

ТРИ ЦЕНТИ в злучених державах Америки. ПЯТЬ ЦЕНТІВ за границею злучених держав Америки. Тел. „Свободи": Bergen 4-0237, 4-0807. Тел. У. Н. Союзу: Bergen 4-1918. THREE CENTS in the United States of America. FIVE CENTS elsewhere.

КОНҐРЕС ЗАТВЕРДИВ ГРОШІ НА „ДОБЛЮ ПІ ЕЙ"

ВАШИНҐТОН. — Конґрес великою більшістю голосів, 373 проти 21, затвердив гроші на „Доблю Пі Ей" на наступний фіскальний рік, а також затвердив поправки у відношенні до заряджування „Доблю Пі Ей". Головний і місцевий заряд буде знаходитись відтепер у руках не одних директорів, тільки виділів з трьох осіб. Ухвали конґресу також мають на цілі зламати силу „перевертних орґанізацій, таких як „Воркерс Елаєнс" у Ню Йорку, які захопили великі впливи в „Доблю Пі Ей". Ці зміни конґрес ухвалив проти волі президента.

ПРЕЗИДЕНТ ЗА ПОШИРЕННЯ ПОДАТКІВ.

ВАШИНҐТОН. — Президент Рузвелт склоняється до того, щоби податки поширити на більший круг людей, які досі не платили ніяких податків. Цю справу фінансові кола конґресу візьмуть під увагу наступної конґресової сесії, що зачнеться під осінь.

ЗАБАГАТО ДЕРЖАВНИХ УРЯДНИКІВ.

ВАШИНҐТОН. — Головний прокуратор Мурфі заявив, що Америка остаточно мусить покінчити з теперішньою системою державних урядників, серед яких є багато таких, які здобули посади через політичні впливи і дістають на них великі плати, хоч нічого не роблять. Мурфі сказав, що пересічно на кожну родину в Америці припадає тягар $200, якими вона оплачує теперішню державну машину. Державних урядників можна зменшити на один міліон говорив він, і заощадити через те один біліон долярів. Президент Рузвелт, запитаний про ту справу, погодився з тим.

ДАЛЬШІ ІНФЛЯЦІЙНІ ЗАХОДИ В КОНҐРЕСІ.

ВАШИНҐТОН. — Одинадцять сенаторів створили „штаб" і стараються переперти в сенаті ухвалу, щоб дозволити урядові випустити в обіг нових два біліони банкнотів, а також дати президентові право обнижати внутрішню вартість доляра. До них прилучився сенатор Адамс, що ще недавно належав до „економічного бльоку".

ПРЕЗИДЕНТ НАТИСКАЄ НА УХВАЛЕННЯ НОВОГО НЕВТРАЛЬНОСТЕВОГО ЗАКОНУ.

ВАШИНҐТОН. — Президент Рузвелт натискає на конґрес, щоб він ухвалив новий невтральностевий закон, ще заки розійдеться на вакації. Президент хоче дістати більше свободи рухів у міжнародних справах на випадок війни. Деякі сенатори і конґресмени вже розїхались. Сенатор Бора заявив, що він зорґанізує сильну опозицію проти поваленя старого невтральностевого закону, який гостро забороняв Америці втручатись у якінебудь чужі війни, й ухвалення нового.

НЮЙОРСЬКІ ВЧИТЕЛІ МОЖЕ НЕ ДІСТАНУТЬ ВАКАЦІЙ.

НЮ ЙОРК. — Внаслідок того, що стейтова леґіслатура обтяла коло шість міліонів долярів на шкільництво, головний завідувач нюйорськими школами, Гаролд Кепмбел, заявив, що правдоподібно вчителі і директори не дістануть цього року платних вакацій і мусітимуть працювати, або не дістануть ніякої платні.

ЗЛОВИЛИ ЧОТИРЬОХ БАНДИТІВ.

НЮ ЙОРК. — Від якогось часу невідома бандитська шайка ограблювала офіси і людей. Поліція ніколи не могла їх схопити, хоч грабіжі повторялись часто. Бруклинська поліція вкінці взялася на спосіб і, привівши на поліцію цілий ряд підозрілих типів, покликала ті сторони, що були ограблені. Вони в ряді підозрілих знайшли чотирьох, що виконували чисельні грабіжі, які доходили до $40,000.

АМЕРИКА ЩЕ НЕ РІШИЛА ПОМАГАТИ АНҐЛІЇ.

ВАШИНҐТОН. — Департамент стейту, на запити, що задумує робити Америка в анґльо-японському напруженні на Далекому Сході, відповідає, що ще сам не знає. Покищо Америка жертвувала свої услуги, через головного консуля в Китаю, як посередниця. Але колиб напруження загострилось і прийшло до зудару між Анґлією і Японією, то Америка ще не є рішена помагати Анґлії.

КЛОПІТ З „ФАДЕРОМ ДІВАЙНОМ".

НЮ РОШЕЛ (Ню Йорк). — „Фадер Дівайн", муринський „пророк" наробив чимало клопоту аристократичній секції в Ню Рошел, де він закупив дім для своїх „ангелів". Аристократи з тієї секції хочуть позбутись тих „ангелів".



БЕЗ ДІЯМАНТІВ.

Ні, це не дівчина, що носить футра з робітні до крамниці, це відома фільмова зірка Марліне Дітріх. Не має вона на обличчі того усміху, з котрим вона все фотографується, бо вона тепер сумує, бо, як зібралася їхати до Европи кораблем „Норманді", федеральні аґенти казали забрати з корабля її 34 пакунки, кажучи, що вона не заплатила вповні федерального податку. Нарешті вона заставила свої перли вартости 100,000 долярів і могла поїхати до Европи зо своїми 34 куфрами.

АМЕРИКА МОЖЕ ПОСЕРЕДНИЧИТИ НА ДАЛЕКІМ СХОДІ.

В урядових колах є таке переконання, що Америка може взяти на себе ролю посередника в далеко-східнім напруженні між Японією й Анґлією.

НЕБУДЕННА ІМПРЕЗА.

Дня 22. квітня вчителька в Купчинцях, пов. Тернопіль, п. Тичинська, казала шкільним дітям прийти до школи в українських національних одягах, навіть з жовто-блакитними прапорцями, на спільну знимку. Те саме доручила польським дітям, очевидно в польських національних одягах. І сталося, що вулицями села маширували розрадувані малі школярі з українськими прапорцями й відзнаками і польські діти з польськими. Все те було очевидно тільки для... знимки (цікаво нащо тої знимки?), бо по тій знимці все вернулося до попереднього стану.

ВТОПИЛИСЬ ТРИ ХЛОПЦІ.

В пятницю, 5. травня, втопилися в ріці Норд Саскачеван, на передмістю Едмонтону Беверлі, браття Рудольф і Алфонс Праш, один 17, а другий 13-літній хлопець, та їхній приятель, 16-літній Джек Штайнберґ. Усі вони з походження були, мабуть, німці.

Усі три згадані хлопці зробили собі човен і вибралися ним на прогульку по ріці. Несподівано човен почав набирати води та скоро перевернувся. Братя Праші не вміли плавати, а Штайнберґ був добрий плавак і був би врятувався, якби браття Праші не були його вхопились і не потягнули з собою на дно ріки.

АНҐЛІЙЦІ ВІДДАЛИ НІМЦЯМ 6,000,000 ФУНТІВ У ЗОЛОТІ.

Німеччина одержала останніми днями 6 міліонів фунтів у золоті, що їх здепонувала була Чехословаччина у Банку Анґлії. Частина золота була зложена на рахунок чеського Національного Банку, частина на рахунок Банку Міжнародних Виплат, але творила власність чеського банку.

Дописувач „Дейли Телеґраф"-у повідомляє, що передання золота — вислід розмов британського уряду скарбу й Банку Анґлії з директором торговельного виділу у міністерстві господарства Німеччини, д-ром Вольтатом, який обіцяв, що зо згаданого золота заспокоїть претенсії вірителів Чехії.

З добре поінформованих кол повідомляють, пише „Дейли Телеґраф", що ці депозити рівняються 20—25 міліонів фунтів, з чого 15 міліонів зложено у золоті. Вольтат обіцяв, що німецький уряд покриє всі зобовязання, що випливають з чеських державних довгів, а також муніципальних і інших зобовязань ЧСР. на анґлійському ринку.

КАТАСТРОФАЛЬНІ ПОЖЕЖІ.

В осаді Верхобуж, золочівського повіту, вибухла в одній хаті пожежа, яка перекинулася далі і знищила 52 будинки. Внаслідок пожежі потерпіли 22 господарства; шкода сягає 40 тисяч злотих.

В Юстинівці, підгаєцького повіту, пожежа знищила 25 господарств. Шкода — 55,000 злотих.

У Городиславі, золочівського повіту, згоріли 4 господарства. Шкода доходить до 20,000 злотих.

ЧЛЕНКИ „НІМЕЦЬКОГО ЖІНОЧОГО СОЮЗУ" ПЕРЕД СУДОМ.

У суботу, 29. квітня ц. р., вечором, закінчилася розправа перед окружним судом у Ґнезні проти 9 членів „німецького жіночого союзу" у Ґнезні та одного німця. Суд засудив Е. Шретерівну на 10 місяців арешту, В. Вендорфівну на 8 м. і Ґізелю Дітманівну на 6 місяців, інших підсудних по 2 місяці арешту. Німця Теобальда суд увільнив від вини і кари.

ЛИСТОНОШ ДІСТАВ ТРИ РОКИ ЗА КРАДІЖ ЛИСТІВ.

Джордж Руссел Вір, листоноша у Ріджайні, Саскачеван, поверх 20 років, засуджений на 3 роки вязниці у Принс Алберті, коли признався в поліційнім суді до вини крадіжу листів з почти.

Хоч його оскаржено лиш за один крадіж, то в дійсності він брав листи з малими сумами грошей кілька місяців, говорив прокуратор Г. Е. Семпсон, К. С.

Почта дістала була сотки зажалень щодо страти листів. Всі майже листи були з малими передплатами на тижневик у Ріджайні.

Вір має 48 років і служив у світовій війні з батальйоном з Ріджайни. Він є жонатий і батько вісьмох дітей.

КАТОЛИКИ РАДЯТЬ ІЗ ЦИМ „СКІНЧИТИ".

Під заголовком „Маслосоюз розвивається" польський тижневик „Пшеводнік Католіцкі" (ч. 18 з 30-го квітня ц. р.) пише про діяльність Маслосоюзу: Рахунок оборотів був близько 78 міліонів злотих, докладно 77,701,374 зл. і 58 сот. Збут масла відбувався переважно на краєвому ринку. За зиски Маслосоюз м. ін. закупив дві нерухомості: одну у Львові, другу у Станиславові. Іншими словами: українські — отже неприхильні Польщі — кооперативи зароблюють грубі гроші на поляках або поляки фінансують українську роботу. Пора з цим покінчити! — Справді: архикатолицьке становище.

ЧОТИРИ ОСОБИ ЗАТРУЇЛИСЯ ЗЕМНИМ ҐАЗОМ.

При усуванні доцок з новозбудованого збірника на воду в Гольондзі, пов. Білосток, нагло затруївся земними ґазами робітник В. Чайковський. З допомогою побіг йому товариш Станислав Вронський, але він теж затруївся. Тоді нішли їм з допомогою ще два громадські службовики, але вони теж утратили притомність. Щойно поліції вдалося витягнути при допомозі населення всіх затроєних і по довшій рятунковій акції привернути їх до життя.

САБОТАЖ.

Німецький доразовий суд засудив у Клайпеді чотирьох литовців на смерть за шпигунство. Як устійнили, розміри катастрофального вибуху на просторі одного з фортів у Клайпеді були значно більші, як початково припускали. Унаслідок вибуху згинули 64 німецькі вояки, а тяжко ранених було понад 120.

ДЕ ПЕРЕБУВАЮТЬ ЧЛЕНИ УРЯДУ КАРПАТСЬКОЇ УКРАЇНИ?

ВІДЕНЬ. — Один з політичних збігців з Карпатської України, уроженець Закарпаття, подає в листі до „Свободи" такі відомості:

В деяких українських і чужих часописах появляються час до часу всілякі неправдиві вісті про теперішню закордонну працю уряду Карпатської України. У цій справі треба памятати, що справа Карпатської України, щоправда, хвилево трагічно програна, але ще далеко не закінчена. Українська справа стає тепер з кожним днем актуальніша. І тому треба числитися також і з евентуальною великою зміною обставин і в Карпатській Україні. Ця справа ґотова вияснитись уже в найближчих місяцях.

Під цю пору президент д-р А. Волошин перебуває в Берліні й веде неофіціяльні переговори з німецьким урядом. Премієр Ревай перебуває в Братиславі й удержує постійний звязок з през. Волошином. Міністер Ревай веде політичну акцію, а крім цього орґанізує допомогові акції для втікачів і виселенців з Карпатської України. Його заходам треба завдячувати зорґанізування Української Торговельної Академії в Братиславі. Міністер Степан Клочурак перебуває в Празі, де працює в порозумінні з президентом Волошином і премієром Реваєм. Помагає орґанізувати поміч і шукати праці для тих утікачів, що знайшлися в протектораті. Пізніше всі члени уряду зосередкують дальшу політичну працю в Братиславі.

ПРОСВІТЯНСЬКА ВІДЗНАКА ЯК — ПОЛІТИЧНА.

ЛЬВІВ. — „Діло" з 31. травня б. р. подає, що львівські поліції конфіскують ювилейні відзнаки Товариства „Просвіта". Вимагають від тих, що їх мають, щоб мали при собі фотоґрафії, „довуд особісти" і членські грамоти „Просвіти". Не вільно також носити ані на шиї ані на одінні хрестика з написом „Памятка хрещення Руси-України". Польська поліція ті хрестики здирає і ще робить донос. Такі відзнаки як „Просвіти" і згадані хрестики вважає вона „політичними відзнаками".

ПОМЕР О. ВАНЬ.

ЛЬВІВ. — Дня 26. травня помер о. Лев Вань, катехит у Самборі. Похорон відбувся в Лежайську. Покійний був довший час в Америці. Між іншим діяствував як священик у Джерзі Сиі, Н. Дж.

НОВА ТРАГЕДІЯ З СУБМАРИНОЮ.

ПАРИЖ. — Треба рахуватися з тим, що вже нема ніякого рятунку для 4 офіцирів і 59 моряків, що знаходяться в француській підводній лодці Фенікс, яка пірнула під воду в Кам Ран Бей в Індо-Китаю і не виплинула.

ПОЛОГОСКИ ПРО БУНТИ В НІМЕЧЧИНІ.

ВАРШАВА. — Аґенція Аваса подає, що німецька тайна поліція (Ґестапо) арештувала 50 офіцирів німецької армії й 17 цивільних осіб нібн за те, що підготовляли в Східних Прусах заговір проти ґітлерівської влади.

ЯК ЦЕ РОЗУМІТИ?

ВАРШАВА. — Офіційно повідомляють, що не є правдою, щоб концентровано великі німецькі сили на польсько-словацькій границі. А польська преса далі подає, що та частина Словаччини, що прилягає до польської границі, є завалена німецькими військами, яких число постійно збільшається.

СПОКІЙ . . .

ПРАГА. — Назагал у столиці Чехії, як і по інших містах, панує спокій. Але саме цей спокій людей дуже денервує, бо вважають, що це вступ до якихсь великих подій. Але яких саме, того ніхто не знає.

НОВИЙ КЛОПІТ АНҐЛІЇ.

ЛОНДОН. — Що робити з японською бльокадою в Тіянцині? Це те питання, що завертає голову анґлійському урядові, який хоче виждати і тому є проти гострих мір проти Японії. Кажуть, що Японія певна, що Анґлія не ввійде з нею тепер у гострий конфлікт, бо має під носом клопіт з Німеччиною.

ФРАНЦІЯ БУДЕ ПРИ ПОЛЬЩІ.

МОСКВА. — Ще все не пропало. Ось це є те, що можна сказати про військовий союз між Анґлією, Францією і Советами. Дуже тяжко його злїпити. Але цікаве те, що підкреслюють, що навіть на випадок, якби до цього не дійшло, Франція буде боронити Польщу перед Німеччиною. Навіть, якби вибухла війна через Данціґ.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893.
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays by the Ukrainian Press and Book Company, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jeresy City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
Звичайне число три центи.		Three cents a copy	
На рік	$6.00	One year	$6.00
На пів року	$3.25	Six months	$3.25
На три місяці	$1.75	Three months	$1.75
Число з пятниці (з англійською частю):		Friday's issue (witr Ukrainian Weekly):	
На рік	$2.00	One year	$2.00
На пів року	$1.25	Six months	$1.25
В Джерзи Сіті і Заграницею:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	$9.00	One year	$9.00
На пів року	$4.75	Six months	$4.75
На три місяці	$2.50	Three months	$2.50

За оголошення редакція не відповідає.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

ПРОТИ ГІСТЕРІЇ

Відомий лібeрал проф. Генрі Елмер Барнес звертає увагу на те, що справжній фашизм є дійсно для Америки справжньою загрозою. І дораджує з такою справжньою загрозою боротись. Зате остерігає перед протифашистівською гістерією, себто перед тою хворобою, яка дуже поширюється в Америці, і яка добачує фашизм у всьому, що нам не подобається. Та хвороба є, на думку Барнеса, дуже небезпечна, бо доведе вкінці до того, що люди не будуть ставитися серіозно до властивої боротьби з фашизмом, і то тоді, коли фашизм дійсно зачне заглядати в нашу хату.

У цій справі підкреслює д-р Барнес ще й те, що написала про це Лилієн Саймс у „Гарперс Меґезин". А вона звертає увагу, що це помилково лучать багато лібаралів фашизм з реакцією, бож ніде, в ніякому краї, реакціонери не були творцями фашизму. Відомо, що фашизм поправді повстав як реакція на економічну нужду і тому видвигав радикальні економічні й земельні реформи. Мисс Саймс глядить легковажно і на ріжні „фашистівські орґанізації" в Америці, що то виступають з ріжними „коліровими сорочками". Вона твердить, що коли фашизм мав би коли захопити Америку, то він її захопить через — лівих. Це вони будуть заводити фашизм, і то в імені охорони демократії і під кличем потреби переведення радикальних економічних реформ. І тому, якщо фашизм затриюмфує коли в Америці, то, як твердить мисс Саймс, буде це доконане під улюбленим американським кличем — демократії, і буде це мова — лівих. Мисс Саймс не вірить, щоб чужина могла защіпити фашизм в Америці. Такий імпорт тут не прийметься. Зате може тут зродитися своєрідний фашизм, викликаний економічно визискуваними, безробітними, людьми без засобів до життя, що захочуть взятися за розпучливий крок. А таке можливе в часах економічної депресії й великого безробіття. Тому, на думку мисс Саймс, буде краще, коли будемо менше думати за фашистівських диктаторів в Европі, а присвятимо більшу увагу таким економічним і соціяльним реформам в Америці, які забезпечать можність життя тій більшості, що тепер цього забезпечення не має. Отже треба боротися з фашизмом, але розумно, а не по демаґоґічному. Треба боротись такими засобами, що усувають у нашому суспільному і господарському житті всі ті недомагання, з яких зроджувався фашизм в інших краях.

Повищі думки це здоровий підхід до справи. Це певне, що коли будуть усунені причини, що спричинюють фашизм, то, очевидно, не буде потреби боятися, щоб фашизм міг захопити Америку. Бо ця „хвороба" здорового тіла не чіпається. Таке виходить з вище наведених думок.

ЗАРОЗУМІЛІСТЬ

Поручаю кожному українцеві книжку видання Івана Тиктора „Історія Української Культури". Книжку цю, як і інші дві книжки цього видання („Велика Історія України" й „Історія Українського Війська") видано з такою силою прегарних і цікавих образків, з такою силою майстерно підібраного матеріялу, що ані один українiст не може тепер без неї обійтися, якщо хоче вдійсності пізнати, чим жив і що думав впродовж довгих століть свого життя український нарід. Іноді в цій книжці можна знайти навіть цілком несподівані ілюстрації нашого сучасного життя. Ось, наприклад, на ст. 269 зустрічаємо в ній таке оповіданнячко, взяте з проповідей Антона Радивилівського, що жив у XVII ст.:

„Одного разу осел, лисиця й лев завязали таку спілку, щоб здобич, яку хтось із них роздобуде, ділити поміж себе. Приходилося роздобути більший полов. Лев, як старший, казав робити поділ ослові. Цей, думаючи, що він рівний львові, розділив здобич на рівні части. Лев не міг цього стерпіти, кинувся на осла й роздер його. Потім казав ділити лисиці, але вона, як мудрий і хитрий звір, зрозуміла, що осел за свою гордість утратив життя, тому тільки малу пайку собі полишила, віддаючи все інше львові. Лев похвалив її і запитав: „Лисице, хто тебе навчив такої штуки?" Вона відповіла: „Пригода, що трапилась ослові"...

Зауважимо перш за все маленьку помилку в термінах: осел утратив своє життя не через „свою гордість", а через свою „зарозумілість"; не треба змішувати ці два поняття, бо гордість — прикмета позитивна, а зарозумілість — прикмета відемна. Бо гордість — це свідомість своєї людської гідности, що випливає із свідомости своїх дійсних прикмет, своїх дійсних заслуг, це — ясне усвідомлення своєї ролі в світі та місця, що на нього заслуговується в гієрархії загальних вартостей. Зарозумілість це — нерозуміння й надмірне перебільшування своєї дійсної ваги в світі, це повна нездатність відчувати гру пропорцій, це повна нездатність мати почуття смішного. Бо зарозумілість завжди викликає сміх в інших. Бо зарозумілість виявляє непомірність бажання і зусилля з наміченою ціллю, і витворює поряд дійсно великого його потворну карикатуру. Всім відома старовинна байка про жабу, що хотіла зробитися волом завбільшки, дулася, дулася, аж поки не лопнула.

Читаючи вище наведене оповідання Радивилівського про льва, осла і лисицю, я думав про деякі держави, про тих, що з ними вже сталось, і тих, що ще може з ними статися. Притому хотів я провести анальоґію між лисицею і польським міністром заграничних справ Беком. Але її ніяк не міг перевести. Бо лис, як каже Радивилівський, це „мудрий і хитрий звір", що вміє вчитися на пригодах інших. Не можна сказати, щоби Польща навчилася якоїнебудь крихітки от з такої пригоди, що сталася Чехословаччині... Не нам тим журитися! Національний тип Заґлоби зберігається й панує далі; будемо надіятися з тими самими наслідками, до яких він приводив і в попередніх періодах польської історії...

Але будемо надіятися також, що наша українська нація не піде Заґлобиними слідами, а зуміє завжди і по всіх усюдах дивитися тверезо, зберігаючи свою національну й особисту гідність, але й не наступаючи нікому безпотрібно на ноги.

Зарозуміла людина, як каже італійський фізіольоґ Мантеґаца, завжди має в своїх руках театральний бінокль, і з тією тільки ріжницею, що коли думає про себе, тримає бінокль як слід, і тому його власний образ побільшується тисячі разів; а коли думає про інших, звертає бінокль до них обєктивом, і тому бачить їх поменшеними тисячі разів. Як гра оптичних ілюзій, цей опосіб дивитися на себе і на інших може видаватися навіть дуже цікавим, але в пристосуванні до реального життя взагалі, а до політики зокрема, він дає найгірші наслідки.

Свого часу в „Нашому Прапорі" була цікава стаття „Проти зарозумілости". В цій статті читаємо: „Коли десь у громаді не видно жадного поступу в культурно-освітній праці, то причиною застою, а то й занепаду є те, що там людям здається, що вони вже все знають. Вони у своїй глупій зарозумілості кажуть, що нам нічого не треба, нам непотрібно, щоб нас хтось учив, ми маємо свій розум, нас ніхто не переконає і т. п. Вони на відчит чи реферат не приходять, книжок і ґазет не читають, бо вони нікому не вірять... Через те по наших селах і містечках витворився тип людей, що наче кертиці підточують усяку громадську роботу. Це не байдужники, що з несвідомости тримаються темноти і вже зжилися з цим, що вони все мають бути останні, найгірші і погорджені, але це такий тип людей, що вдають навіть свідомих, премудрих, усюди потакують головами, хитренько всміхаються, ще й з інших покпивають, а самі неграмотні і заскорузлі у своїй несвідомості і наївності. Вони в дурній зарозумілості не хотять піднестися до просвічення і свідомости і зробити перелім у свойому поступованні, щоб не признатися, що вони були темними. Це таксамо, як неодин „твердий русин" тільки тому не хоче признатися, що він українець, щоб не виглядало, що він передтим направду був збаламучений московськими посіпаками"...

Видержує „характер"!...

Шевченко не зносив оцієї зарозумілости і нераз виступав проти неї дуже гостро:

„Якби ви вчились, так, як треба,
То й мудрість би була своя.
А то залізете на небо:
І ми — не ми, і я — не я.
І все то бачив, і все знаю,
Нема ні пекла, ані раю,
Немає й бога, тільки я
Та куций німець вузловатий,
А більш нікого..."

Це він так — проти „землячків", що, „просвітившись" по ріжних Москвах та Петербурґах, а іноді і по Парижах та Берлінах, виявляли свою зарозумілість щодо рідного, українського.

Але бачив він і інший рід зарозумілих землячків, що, не творячи нічого позитивного на полі рідної культури, чванилися колишньою славою й культурою нашої Батьківщини:

„Чогож ви чванитеся, ви,
Сини сердешної України?
Що добре ходите в ярмі,
Ще краще, як діди ходили?
Не чваньтесь: з вас деруть ремінь,
А з них, бувало, й лій топили!
Може чванитесь, що братство
Віру заступило?
Що Синопом, Трапезунтом
Галушки варило?
Правда ваша: наїдались,
А вам тепер вадить,
І на Січі мудрий німець
Картопленьку садить...
А чванитесь, що ми Польщу
Колись завалили!...
Правда ваша: Польща впала,
Та й вас роздавила"...

Як бачимо, підсумки досить сумні. В наших часах ми вже можемо далеко оптимістичніше дивитись і на минуле (що в ньому не тільки епопея Національної Революції, але й недавні події Карпатської України вписали славні, героїчні сторінки), і на сучасне, що в ньому націоналістичний рух охоплює все ширші народні маси, розпалює в них усе пристрашнішу тугу за власну державність, за власне незалежне національне життя... Можемо і мусимо бути горді. Не можемо і не сміємо дозволяти нікому наступати нам на ноги, або вживати нас як якусь ганчірку, для власних потреб, але остерігаймося бути зарозумілими. Не дурно один з найбільших сучасних фашистівських фільософів, академик Орестано, писав недавно в своїх „Думках":

„Не завжди траплялося мені бачити злочинство покараним у цьому нашому світі. Навпаки! І такий стан річей уже зауважено з давніх часів, коли й св. Августин уже його зауважив і намагався дати йому метафізичне пояснення. Але одну річ я завжди і невідмінно бачив покараною і приниженою — зарозумілість. Очевидячки, існує ріжна гра соціяльних сил у цих двох ріжних випадках: терпимість, досить широка у відношенні до злочинства, і байдужість та загальна ворожість у відношені до зарозумілости. І дійсно, з огляду на те, що в цьому світі все між собою повязане, очевидячки, справи розвиваються в той спосіб, що злочинець у трудній хвилині знаходить допомогу або в добрих людей, що йому прощають, або серед злочинців, що дотримуються солідарности, але зарозуміла людина ніде і ніколи не знаходить собі співчуття".

Евген Онацький, Рим.

КОНСТИТУЦІЙНІ ПРАВА — ЦЕ ҐАРАНТІЯ НАШОЇ СВОБОДИ

Написав: Джеймс Труслов Адамс.

(**Заввага:** Дж. Т. Адамс це відомий американський історик, автор книжок „Ди Епік оф Америка", „Ди Марч оф Демокрасі", тощо. Ця стаття це скорочення довгої статті Адамса, що була поміщена свого часу в „Ню Йорк Таймсі" Друкуємо її за дозволом згаданої ґазети. Стаття Адамса це третя з черги стаття про демократію, які пишуть визначні родовиті й натуралізовані американці для Чужомовного Інформаційного Бюра. За висловлені в статтях думки відповідають лише їх автори).

—o—

В часах, коли топчеться особисту свободу, коли диктатори не лиш потуряють, але й заохочують до особистої пімсти, в демократичних країнах люди ставляться з великою пошаною до законів про права людини. Це символ людської перемоги над варварством і гнетом, в існуванні котрого люди добачують охорону особистої гідности.

В Америці конституційні права, „Бил оф Райтс", лягли в основи перших десятьох поправок до конституції. В першій точці виразно зазначено чотири основні свободи: „Конґрес не має права установляти закони про релігію, забороняти віруючим виконувати їх релігійні приписи; обмежувати свободу слова, преси і мирних зібрань, на яких люди обговорювалиб свої негодування до уряду". Дальше говориться про особисту свободу. „„Людям не повиннося забороняти носити зброю... Не можна без згоди власника в мирних ні у воєнних часах безправно кватирувати жовнірів у приватних домах... Люди мають право на свобідне життя, тому не вільно робити неоправдані труси і загарбувати приватне майно".

Про громадські вольності в тих поправках говориться так: „Не можна нікого ставити перед суд за більший злочин доти, доки обвинувачення проти нього не потвердять присяжні (ґренд джюрі)... Не можна без відповідного винагородження конфіскувати приватну власність для громадського вжитку. Обвинувачений має право домагатися скорого публичного суду перед усесторонною лавою присяжних... Не можна ні накладати великого залога на обвинуваченого, ні надто тяжко його карати".

Це дуже важні постанови. особливо тепер, а саме в обличчі того всього, що робиться нині в Европі. Кожну з цих ґарантій громадських вольностей, які ми дістали в спадщині від своїх прадідів, в тоталітарних краях нині не лише обмежено, але й осміяно як слабість демократії.

„Бил оф Райтс" показав свою силу вже 1798 року. В той час партія федералістів, користаючися законом під назвою „Елієн енд Седишен Ектс", арештували і тяжко покарала редакторів опозиційної партії, але Найвищий Суд звільнив їх від вини і кари. Конґрес уже кілька разів хотів касувати ті конституційні права. 1886 року хотів леґалізувати перехоплювання приватної кореспонденції, 1890 року хотів управнити арешт і засуд на тяжку працю без лави присяжних, 1899 року намагавсь увести в життя таке право, щоби було можна людину засудити без свідка. Кожного разу, як конґрес хотів касувати згадані закони, то

ПОВІДОМЛЕННЯ

ДЛЯ СОЮЗОВИХ ВІДДІЛІВ З HOLYOKE, PITTSFIELD, SO. DEARFIELD, LUDLOW і AMHERST, MASS.,

— в справі —

ОРҐАНІЗАЦІЙНИХ ЗБОРІВ

:—::—: які відбудуться :—::—:

В НЕДІЛЮ, 25. ЧЕРВНЯ (JUNE 25, 1939)

в TURN HALL, 626 BRIDGE ST., HOLYOKE, MASS.

Наради зачнуться точно в год. 2. пополудні.

На ці збори повинні прибути конечно урядники й всі члени наступних відділів: **52, 150, 199, 207 і 253.** На зборах буде присутній і виголосить орґанізаційний реферат головний секретар **Д. Галичин.** 140,43

М. Давискиба, гол. радний У. Н. Союзу.

ЯК ГАЛИЦЬКІ УКРАЇНЦІ ВІДГУКНУЛИСЬ НА ВІЙНУ ХМЕЛЬНИЦЬКОГО ПРОТИ ПОЛЬЩІ

(2)

Теребовельські міщани з коровницькими селянами спіймали його, звязали руки взад і — як каже судовий акт — „як розбійника на найбільшу ганьбу та неславу шляхотського стану" повели до Теребовлі на суд. Відрубав йому голову Дацько Зубашин.

Янівські міщани приловили 5. жовтня шляхтича Войцеха Сабінського, дідича села Хеборок. Міщани, що назвали себе козаками, спіймали Сабінського, вивели за міську браму, здерли одежу, затовкли його та закопали в багнистім місці. Коли розійшлася чутка, що шляхта замкнулась у будзанівськім замку, зібралася велика ватага селян, запрошених міщанами, і рушила на Янів. Були тут міщани з Хоросткова, між ними три священики, селяни з Косова, Косівки, Ласковець, Довгого, Грицівки, Підгайчик, Деренівки й ін. В місті добре зорганізувались, поділились на сотні. Янівські міщани були дуже рухливі в походах. Звичайно не ходили самі, лише лучилися із селянами. В поворотi з Будзанова здобули замок у самім Янові, рознесли фільварок Замеховського, знищили став. Пошкодований рахував шкоду на 1,000 зл. З нівчанами ходили підгайчицькі та кобиловолоцькі селяни на двір у Підгайчиках, вчинили шкоди на 5,000 зл. Янівські міщани ще довго і після відходу козаків нищили поляків, м. ін. спалили двір у Довгім, заподіявши шкоди на 8,000 зл. Помагали при цьому і місцеві селяни. В походах брав участь і янівський священик, певно як старшина.

В Будзанові схоронилася в укріпленому замку шляхта. Коли прийшли козаки здобувати замок, один зпоміж тих, що там схоронилися, щоби боронитися, став намовляти, щоб замок піддався. Це був українець. Обіцював, що тоді нікому і волос не спаде з голови. Замок піддався. Козаки одних повбивали, інших продали татарам, добро розграбили. Замеховський рахував свою шкоду на 30,000 зл.

Міщани Хоросткова також збунтувалися 5. жовтня, зорґанізувалися, вбили кількох шляхтичів і пішли в околицю. В Говилові вдарили на двір, частину худоби зїли з козаками. Шкода доходила до 7,000 зл. З ними були три хоростківські священики. Міщани Товстого над Збручем разом із міщанами зо Сатанова спалили в Клювирні двір із усіми будинками, стави понищили. Тут були два священики з Товстого. Тіж міщани з селянами з Борок, Новосілки, Зеленої, Перекалця спустошили всі добра Анни Злочевської. Глібовські селяни спалили двір у Глібові.

Міщани Струсова із селянами з Варваринців, Різдвян і Дарахова ходили походом навіть доволі далеко. До Соснова та Соколова над Стрипою прийшли запрошені тамошніми селянами. Пограбили і спалили оба ті двори, полищені дідичами, заподіявши шкоди на 6,000 зл. В Соснові зробили шкоди на 14,000 зл. Забрали головно худобу. В поході йшли два священики з Варваринець, три з Різдвян, один із Вертеб.

5. жовтня служба дідича з Варова втікала з худобою на захід. В Товстолузі селяни розігнали службу, худобу забрали: 95 волів, 45 коров, 60 ялівок, 33 телята, 300 овець. Косівські селяни допали 5. жовтня гурт шляхти-втікачів. Побили їх, одного вбили. Селяни з Вербовець і Ласковець ще перед загальним повстанням, 2. жовтня, забрали худобу дідича, коли служба гнала її з Бучача до Могильниці. В Могильниці забрали дідичеві збіжжя. Також у Білім Потоці і Бичківцях селяни зараз з самого початку спустошили двори.

Після розгромлення польського війська під Пилявцями дідичка Злочовська відвезла своє добро до чортківського замку, худобу, в цьому 170 коней, до Бучача. Майно, зложене в Чорткові, дісталось у руки міщан. Відси міщани й селяни пішли до Бучача, де при помочі місцевих міщан забрали решту маєтку Злочовської. Селяни з Тлустого, Лисовець і Головчинець зруйнували замок у Червоногороді. В цих сторонах була якась краща орґанізація, бо один селянин з Головчинець, Дюк, виступав під титулом полковника, інший, з Лисовець, звався осаулом. З ними був і головчинецький піп. В поході на червоногородський замок були селяни з Торського. Один із тих селян, Петраш, названий „ватагом" або полковником. Селяни з Шипівців і Шершенівців разом із іншими сусідами пограбували село Іванє.

На **Покутті** Василь Амброжик із Живачева на муках у міськім суді в Потоці зізнав про початки тамошніх бунтів: „Коли були бунти на Покутті, немало обібралося старших, а це: Крокіс із Кунашова; Литус із Обертина, Олекса Чевадька з Олещі, Яремко Попович з Товмача. Вони, як сотники, зібрали чимало людей, здобули палагицький замок, хто там був, повбивали, добро, як срібло, золото, гроші, одяги і що лише там було, забрали".

Проводирями нападу на Палагичі були: війт Савка та лавники Лавер Серафин, Андрій Воронський, Василь Славита, Кіндрат Козинський, Степан Цирулик. Вони зорґанізували селян того повіту, озброїлися, під прапорами і з музикою пішли на Палагичі. В поході брали ще участь села: Озеряни із священиком, Олеша із священиком, Грушка із священиком, Бортники із священиком, Надоріжна із священиком, Голіград и і Долина з двома священиками. До палагицького замку звіз був Трусколявський багато річей з товмацького костела, вартости 2,000 зл. Все те попалося в руки повстанців. У Палагичах і інші шляхтичі зложили були свої маєтки, сам Марціян Селецький з Обертина втратив тут 10,000 зл.

З Палагич пішли повстанці до Товмача, забрали збіжжя з фільварку Трусколявського, яким годували коні. З паркану, що ним був обведений костел, збудували вежу, щоб могти лекше переймати поляків. В лісі вбили товмацького дідича Петра Островського, його двір знищили. Із товмачан якийсь Яремко зветься полковником, таксамо священик Василь із Озерян, Максим Чевага з Олещі.

Небаром товмачани відступили провід якомусь Семенові Височанові. Він визначувався незвичайною енерґією й орґанізаторським талантом. До нього сходились околичні громади і небаром він мав 15,000 людей. Головний його табор стояв в Отинії. Навіть українська шляхта вступала в ряди Височана, напр. із Ісакова Матій Кнігиницький, Богдан Грабовецький, оба з синами, Петро Березовський, Дмитро Татомир. Шляхта займала почесні місця у Височановім війську, була полковниками. Височан здобув Пнівський замок при підмозі козаків. Досі цей замок лежить у руїнах.

(Дальше буде).

ВСТУПАЙТЕ ГРОМАДНО В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ.

Найвищий Суд до цього не допускав.

Поправді сказати, ми вже так зжилися з правом людини в Америці, що мало хто з нас застановляється над тим, яку саме вартість мають для нас ті конституційні права. Вони не лиш охороняють нас перед утиском зо сторони уряду, але і не дають спромоги більшості знущатися перепертими нею законами над меншістю. Ґарантовані закони охороняють не лише приватну власність, але і право критикувати уряд та право почину до зміни уряду. Ініціятиву до зміни завше давала меншість.

Коли добре застановимось над значінням конституційних прав, тоді доперва зможемо уявити собі, яку кольосальну ролю відіграли вони в будові американських традицій і американського народу взагалі. Без „Бил оф Райтс" ні тут рождені американці, ні міліони тих людей, які приїхали сюди з менше вільних країв, не малиб нагоди ущасливити своє життя. Конституційні права роблять людину свобідною, дають їй право думати і висказувати свої думки публично. Цим власне американець ріжниться від членів інших народів.

Тепер віє на світі дух нової політичної фільософії, яка захоплює один край за другим. Через цю політичну фільософію у високо культурних і цивілізованих країнах перестала існувати особиста свобода ділань і в більшости щезла воля.

Якщо був коли такий час, що треба було читати конституційні права і застановлятися над їх значінням, то він прийшов саме тепер. Свобода в Америці небуденна, але ми мало над нею застановляємося. Існують суди, які піддержують проведені в леґіслятурах закони. Молимося, як і коли хочемо. Не боїмося, що до нашої хати влізе Ґестапо, або щось йому подібне. Ніхто не конфіскує нашу приватну власність. Можемо свобідно збиратися й обговорювати громадські справи, дебатувати, критикувати. Маємо тайне право голосування. Наша преса має право писати і критикувати, що захоче. Політична меншість має право ділання й ініціятиви, так, що, здобувши довіря громадянства, може взяти керму держави в свої руки.

В Америці ми є вільні люди, тому, що воля була ідеалом американців від самого початку існування республики. Вони зазначили це в перших словах Деклярації Незалежности і поклали її в основу конституції. Не забуваймо, що за ті ґарантовані права, які маємо в Америці, людство боролося цілими століттями; за них пролито море людської крови, і якби ми все те стратили, то наступним поколінням булоб треба ще раз зводити боротьбу за право жити на світі так свобідно, як ми живемо.

Треба також знати, що існування свободи залежить від самих громадян, які мають захищати їх від нетерпимости і зневаги. Існування наших ґарантованих законів, „Бил оф Райтс", також залежне від того, як ми будемо розуміти і цінити основні права людської гідности, яку вони охороняють. Будьмо чуйні!

Між артистками.

— Як почуваєш себе замужем?

— Зовсім, як в театрі. Що дня наступають сцени одна за одною...

Абстинент.

— Ов, ти пєш тепер лише мінеральні води?...

— Це, бачиш, від тоді, як я побачив мою тещу подвійно, я став абстинентом.

• З ДНЯ •

СУПИ, СОВИ І КРУКИ.

Радикали, гетьманці і большевики далі напружують усі сили, щоб вину за траґедію Карпатської України звалити на українських націоналістів і тим чином сплюгавити цілий цей рух. Аж дивно робиться, скільки енерґії є в них для цеї цілі. Та фактично вони не наводять дійсних доказів на те, в чому саме заключується вина націоналістів, а тільки у своїй скаженій ненависті до націоналістичного руху забріхують себе на кожному кроці.

Ось візьмім хочби таке: Давніше, перед траґедією в Карпатській Україні, всі вони. Народна Воля, Наш Стяг і УЩВісти, до нудоти повторяли, що націоналісти не мають ніяких впливів, ні в краю ні за границею. Тепер же, коли мадяри захопили Карпатську Україну, вони до нудоти переконують, що за це вина вцілості спадає на націоналістів.

Панове гетьманці, радикали і большевики! Запамятайте собі раз на все, що спровокувати мадярський похід на Карпатську Україну могли лише люди, які мали в себе і в міжнародній політиці величезні сили. Тому рішіться на одну із ваших брехонь: або націоналісти мали величезні сили й „завалили Карпатську Україну", або були „дітваками", „каварняними політиками" без впливів і сили, як це ви ввесь час твердили, і тоді не могли завалити Карпатської України.

ЧИ СПРАВДІ ХТОСЬ ЗАВИНИВ?

Що в Карпатській Україні в часі тих напружених хвилин мусіли діятись і помилки, це ясне як сонце на небі. Це таке самозрозуміле, що навіть колиб ніхто словечком про ті помилки не згадував, то здорово думаюча людина мусілаб сама догадатися, що вони таки мусіли бути. Що більше, колиб подібна траґедія зайшла десь в іншим краю, за сто, тисячу літ, то також з пророчою певністю можна сказати, що помилки будуть. Знаємо, що в часі війни робили помилки анґлійці, французи, німці. Деякі з них були навіть фатальні. А проте ні одна нація не зогиджує себе за ті помилки так, як це роблять у нашому випадку наші гетьманці і радикали, не вчислюючи большевиків, що роблять це по наказу Москви.

Кожна нація старається піднести гарні, геройські сторінки своїх змагань, щоб заховати серед загалу пошану до своєї нації.

ЩО ПИШУТЬ ЧУЖИНЦІ ПРО КАРПАТСЬКУ УКРАЇНУ.

Знаємо, з якою пошаною писали і пишуть чужинці про те, що діялось у Карпатській Україні. Знаємо, що писала американка Ен МекКормик, що писали французькі ґазети, а навіть польські. „Меркуріюш Польскі" писав, що хоч далі відноситься ворожо до самостійної України, то клонить голову перед її геройством. Він дослівно написав: „Якби я був командантом мадярської сотні, то на власну відповідальність приказав би віддати почесну сальву поляглим Січовикам".

Анґлійський журнал „Іст Юроп" ч. I. том 3, 1939, пише: „Без ніякої надії на перемогу українці по геройськи ставили опір. Мадяри трактували їх як бунтарів, а фактично вони були вояками, що обороняли свій край перед наїзниками; і прихапцем вистріляли велике число із них, включаючи немало політичних та мілітарних провідників".

ХТО ТВОРИВ ТІ ГЕРОЙСЬКІ ДІЛА?

Гетьманські, радикальні і большевицькі супи, сови і круки стараються представити, що все, що гарне і добре сталось у Карпатській Україні, сталось завдяки їм, їхнім здоровим силам і елементам.

Алеж бо всі всесторонні критики виразно стверджують, що всі ті карпатські лицарі, які своїм геройством дивували світ, були наскрізь просяклі націоналістичною ідеєю. Це ті, що всюди здоровили себе словами „Слава Україні"; це ті, що, коли їх розстрілювали, також і вмирали з окликом „Слава Україні". Яким правом ті радикально - гетьмансько-большевицькі нищильники обкидають багном ось тих героїв-націоналістів? Чи тому, що дехто зпоміж них, може один на сто, чи тисячу, не вивязався як слід зо свойого завдання? І чи можна за те обкидати багном переважаючу лицарську більшість?

ЧИ ПРИЙМАЛИ СТАРШИН?

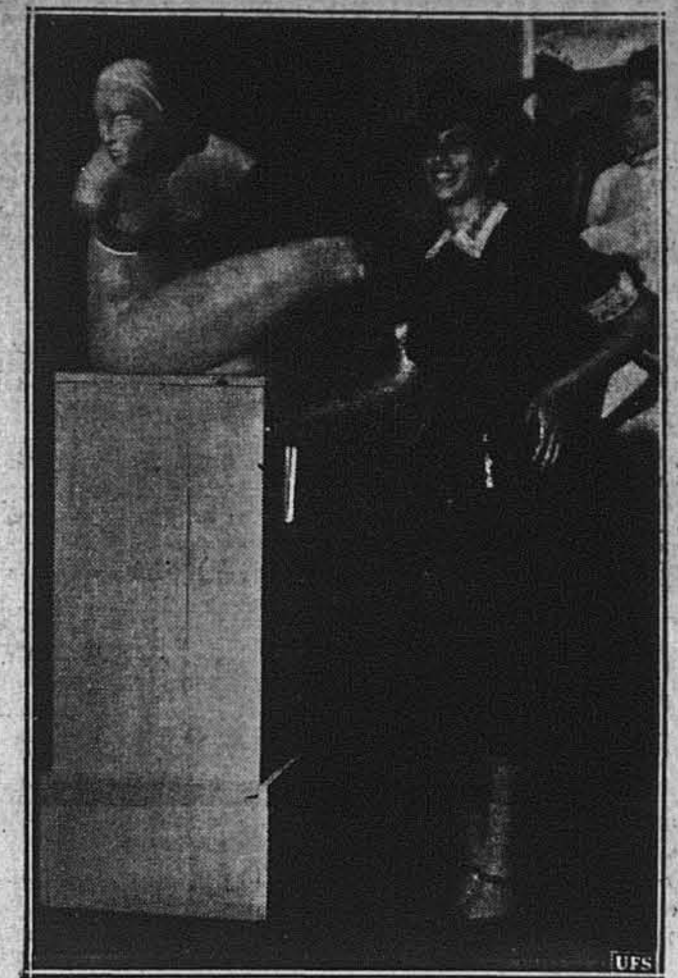
Ставлять ті нищильники ще й такий „конкретний" закид, що команда К. Січи не допускала до проводу тих фахових старшин, які зза границі голосились до них на службу. А водночас із безсоромністю повії закидають ґен. В. Кармановичеві, старому українському ветеранові, що той у критичній хвилині не приняв служби і „втік до Відня". Отож, котре є брехня: чи те, що не приймали старшин із за границі, чи те, що ґен. Курманович „утік"? Бож оба ці твердження виключають себе взаємно. Коли не приймали на службу, то й ґен. Курманович не міг служити, значить, не „втік". Колиж він виїхав, хоч міг служити, значить брехнею є те, що не приймали старшин зза границі.

ІНШІ „ЗАКИДИ".

Подібні наклепи є й ті, що націоналісти віддали Карпатську Україну на поталу німцям. Німці були одиноким чинником, що міг тоді врятувати Карпатську Україну перед мадярами. Не було тоді іншого чинника, щоб міг це зробити. Чиж можна когось так дуже осуджувати, коли він пробував цей чинник наклонити до помочі Карпатській Україні?

Чому ця гетьмансько-радикально-большевицька зграя не скаже виразно, до кого треба було звертатись? Чому гетьманці не винують свого „гетьмана", що, сидячи в Берліні, не виєднав помочі в Гітлера? Чому радикали і большевики не громлять за Карпатську Україну гетьманців і Скоропадського та його впливи в Берліні, а разом з гетьманцями своє вістря звертають проти націоналістів?

Хіба не тому, щоб ось такими спільними заходами знищити ту рідну, творчу, життєздатну струю, що так блискуче задемонструвала себе в Карпатській Україні?



КУБСЬКА ШТУКА.

Ріта Льонґа, кубська різьбарка, котрої різьба „фіґура", виставлена на виставі штуки латинської Америки в музею Риверсайд у Ню Йорку, викликала загальне зацікавлення. Коло статуї сама різьбарка.

З РУХУ ПО ВІДДІЛАХ У. Н. СОЮЗУ.

ОЛИФАНТ, ПА.

Орґанізаційні збори.

Перші орґанізаційні збори відділів У. Н. Союзу відбулися 4 червня ц. р. в Домі У. Н. Союзу в Олифанті, Па. Збори були скликані гол. радним Онуфрієм Запоточним. Присутні були члени й урядники з відділів: 402, 403, 404, 405, 406, 407, 408, 409, 410, 411, 86, 185.

Збори відкрив гол. радний О. Запоточний, пояснюючи членам ціль зборів. По короткій промові покликав на голову до перепровадження зборів Демка Хомина; на секретарів — Павла Саламаха й Андрія Тараса. По виборі президії Д. Хомин подякував усім членам за їх честь і довіря до нього, причім заявив, що буде старатись перепровадити збори якнайкраще. По кількох словах своєї бесіди покликав до слова гол. рек. секретаря У. Н. Союзу, п. Д. Галичина.

Промова п. Галичина була дуже влучна, тому, що він зясував, як наша орґанізація почала існувати від свого початку і як по при ній повстали й інші запомогові орґанізації. Причім подав, як У. Н. Союз зростав з кожним роком, які були переміни, реформи. За згодою членів останню реформу У. Н. Союз перевів у життя в 1932 році. Та реформа, котру введено найпізніше, є наймодернішою для членів. Нині кожний вдоволений, що є членом У. Н. Союзу, який стоїть на найвищім ступні серед інших запомогових орґанізацій і декуди перевищає своєю стопою американські асекураційні компанії. Крім того У. Н. Союз дає велику поміч невилікувально хорим членам; а таких членів є поважне число. Кожного місяця Союз виплачує сотки долярів. Члени, котрі побирають таку запомогу, не платять більше нічого, хіба свої місячні вкладки. Причім спомянув, що в минулому році У. Н. Союз злучився з орґанізацією Згода Братств. Це також було зроблене за згодою членів обох орґанізацій. Нині члени, котрі були членами Згоди, більше вдоволені, що прийшло до злуки, бо тепер мають більше запевнення і більші користі, як попереднього.

По скінченні промови п. Галичина Демко Хомин віднісся до членів, щоб, хто хоче, давав деякі питання, котрі бесідник дуже радо пояснить.

Члени розвинули живу участь у питаннях. Забирали голоси: Анна Мазник, Стефан Сисак, Іван Савчак, Юрій Хиляк, Іван Турко, А. Тарас.

Всі члени дістали задовільну відповідь. На закінчення п. Галичин покликав зокрема урядників кожного відділу і питався, що вони до цього часу зробили для У. Н. Союзу і скільки прирікають зробити, тобто зорґанізувати нових членів у цім році? Цей рік є дуже важним роком для орґанізації і для її членів, бо саме ми в тім році обходимо 45-літній ювилей існування У. Н. Союзу. Кожний присутній член і урядник зобовязався щиро працювати на полі орґанізаційнім для добра У. Н. Союзу. На тім збори закінчено.

Павло Саламах, секр.
Андрій Тарас, секр.



ПАНІ ФАРЛІОВА.

Жінка Джеймса Фарлія, ґенерального поштмайстра, підчас бенкету в одному нюйорському готелі. Коло неї сидить Артур Дейвис, один з визначних фабрикантів.

Наші часи.

Два приятелі стоять на залізничому двірці на пероні. Один із них подає руку своїй нареченій, яка на хвилинку входить до ваґону. Перший приятель до другого:

— Ти бачиш! якийсь чужий мужчина поцілував твою наречену!

Другий: — Щож я можу зробити? це її чоловік; він виїжджає на відпустку перед своїм розводом.

У країні ощадних.

В шотляндському шпиталі схвильований лікар вбігає до салі з недужими, підходить до одного ліжка і каже:

— Вибачте мені, але я підчас операції у вашому животі забув одну рукавичку, тому прошу вас іще раз до операційної салі!

Недужий задумується і каже:

— А кілько коштує така рукавичка?

— Шилінґа.

— То дорахуйте собі шилінґа до рахунку і дайте мені спокій.

Адвокатська рада.

— Пане меценасе! Мій чоловік поводиться зо мною дуже зле. Що я маю робити?

— Не треба жіночих скарг, а енерґійної акції!

— Але якої?

— Внесіть негайно скаргу!

Між найменшими.

— Чи маєш малого братчика? — питається Петрусь Ромчика.

— Ні.

— А може малу сестричку?

— Ні!

— То когож ти бєш?

Д-р А. Т. Кібзей.

НА ЩО ВМИРАЮТЬ ЧЛЕНИ У. Н. СОЮЗУ

(1)

Переглядаючи книги У. Н. Союзу (як головний контрольор) за рік 1937, крім фінансових справ знаходив я також і спис членів У. Н. Союзу, їх вік, суму асекураційну, як також листу померлих членів. А треба нам знати, що за 1937 рік померло в нас 220 членів, себто 214 членів дорослих і 6 дітей. При цім зазначу, що У. Н. Союз виплатив родинам тих померлих членів суму — $176,868.

Для нас це велика втрата. Шкода нам членів, жаль нам і грошей... Тому варто нам знати, на які недуги вмирають наші члени. Колиб ми це знали, то можеб декого вдалося нам часом урятувати. Зрештою варто знати це хочби на те, щоб стерегтися цих недуг, чи в якім віку їх сподіватися. Отже загляньмо до лікарських посвідок, а знайдемо, що, за точним обчисленням, табеля смертности представляється ось як:

Виказ померлих дорослих членів У. Н. С. за рік 1937.

Число поряд.	Назва недуги, на яку померли члени	Скільки з 214 чл. померло	Процент з 214
1	Серцеві недуги	59	27.58
2	Запалення легенів	31	14.48
3	Пістряк (рак)	30	14.01
4	Сухоти	23	10.74
5	Припадкові смерті	18	8.41
6	Самогубства	8	3.73
7	Мозкові кровотоки	7	3.27
8	Недуги шлунка, кишок і т.п.	6	2.80
9	Цукрівниця	5	2.33
10	Недуги нирок	4	1.86
11	Ріжні нарості	4	1.86
12	Ріжні закаження	4	1.86
13	Вола	3	1.40
14	Недуги печінки	3	1.40
15	На такі недуги як запалення мізку, пиятику, параліж, малокровність, розвільнення, жовтачку, падачку та недуги сслезінки померло по 1 членові, разом	9	5.21
	або на кожну недугу зокрема	1	0.47

Тепер треба нам приглянутися, скільки померло на яку недугу і в якім віці. Отже:

1. На серцеві недуги померли:

1 член у 28 році життя
3 члени .... між 31 і 40 р. життя
17 членів .... „ 41 і 50 „ „
17 „ .... „ 51 і 60 „ „
18 „ .... „ 61 і 70 „ „
3 „ .... „ 71 і 77 „ „

Разом 59 членів або 27.58% з 214.

2. На запалення легенів (pneumonia) померли:

1 член у 20 році життя
2 члени .... між 21 і 30 р. життя
2 „ .... „ 31 і 40 „ „
6 членів .... „ 41 і 50 „ „
11 „ .... „ 51 і 60 „ „
7 „ .... „ 61 і 70 „ „
2 „ .... „ 71 і 80 „ „

Разом 31 член, або 14.48% з 214 членів.

3. На пістряка (рака) померли:

9 членів .... між 41 і 50 р. життя
15 „ .... „ 51 і 60 „ „
5 „ .... „ 51 і 70 „ „
1 „ .... „ 71 і 80 „ „

Разом 30 членів, або 14.01% з 214 членів.

4. На сухоти (tuberculosis) померли:

3 члени в 18. році життя
3 „ .... між 21 і 30 р. життя
2 „ .... „ 31 і 40 „ „
6 „ .... „ 41 і 50 „ „
6 „ .... „ 51 і 60 „ „
3 „ .... „ 61 і 70 „ „

Разом 23 членів, або 10.74% з 214 членів.

Увага.

Поминаючи всі інші недуги, бачимо виразно з повище наведених чотирьох табличок, що найбільше вмирає наших членів на серцеві недуги, запалення легенів, пістряка та сухоти.

Серце — орган життя.

Серце чоловіка — це неначе вічна помпа, що помпує кров та розсилає її по всіх закутинах нашого тіла. А ця кров достарчає поживи всім органам нашого тіла.

Чи ми працюємо, чи спочиваємо-сидимо, чи їмо, чи спимо, серце все бє, розширяється, набирає крови, корчиться і тисне кров у жили. Воно не спочиває, а все бє, 24 години на добу й утримує рівну циркуляцію, рівний обіг крови по цілім тілі. Воно не спочиває, хіба тоді, як розширяється і коли до серця набігає кров із жил.

Серце — це орган, від котрого залежить наше життя. Перестане серце бити, кінчиться наше життя.

1. Недуги серця проявляються в двох періодах нашого життя. Як бачимо з повище наведеної таблички, на серцеві недуги, люди вмирають або в молодім віці (20—30), або в старшім, почавши по 40 літах.

Недуги, що проявляються в молодих літах, є т. зв. ревматичні недуги серця (rheumatic heart), котрі спричиняє простуда, ревматизм, запалення мигдалків (tonsillitis), або якесь інше закаження. Ці недуги можна тепер дуже успішно лікувати. Треба лише таке лікування почати вчасно та продовжати аж до вилікування. Мигдалки, як надгнилі, треба вирізати і не слухати людей, що то все знають, та кажуть, що в краю цих операцій не переводили.

В цей спосіб можна багато людей урятувати від серцевих недуг у молодім віці.

Друга форма недуги серцевої є т. зв. серцеві недуги одідичені (congenial heart diseases), коли дитина родиться вже з якимись недомаганнями, або ушкодженнями серця, як штивні клітини серця, тісна оболонка серця (peracarditis), або в недугах сифілісу і т. д. Розуміється, лікування тут уже не такі успішні. Але і тут можна дещо улекшити. Та таких певно в нас не було, бо лікарі при оглядинах їх не перепустили.

Друга форма серцевих недуг приходить у старшім віці — вже по 40 літах життя.

Тяжкі умові праці, напруження, нервові подражнення, надсильна фізична праця, а притім наше нерозумне відживлення, пиятика, курення — підвищує тиснення крови, розтягає мязи серця, перепрацьовує їх та всім цим спричиняє недуги серця. В кого тільки покажуться перші ознаки серцевих недуг, як неправильне биття серця, скоре задихання, умучення і т. д., цей повинен зарадитися совісного лікаря. При розумнім і совіснім лікуванні навіть і такому хорому можна ще продовжити життя на 5—10 літ.

Лікування. Лікувати на серце в нинішніх часах уже не практика, Наука медицини вже знає певні середники і не треба нічого випробовувати. Ліки, як "digitalis, coffein, camphor" і т. д., є вже випробувані та обчислені до йоти. Треба лише лікування почати завчасу, піддатися совісному лікареві, а ще краще — бути в шпиталі. Тоді і лікування буде успішніше.

2. Запалення легенів.

Другою з черги недугою, що забрала 31 наших членів, є запалення легенів, або т. зв. нюмонія.

З вище наведених табель видно, що померли 2 члени між 21 і 30 роком життя, 6 між 41. і 50. р. життя, а 11 членів між 51. і 60. роком життя. Значить, що від 40. року життя до 70 року, себто останніх 30 літ, запалення легенів є більш фатальне. А особливо по 50 році життя.

Запалення зачинається звичайно через простуду. Хорий зпочатку гарячкує, потиться, має дрощі та вже по кількох днях починає покашлювати, спльовувати по трошки кровю. Легені опухають та заповнюються плином, матерією, сльо.і кровю. Віддихання побільшується з 18—20, до 40 або і 60 разів на мінуту, а гарячка підноситься до 103, або 104 ступнів Фаренгайта. Хорий спадає значно на силі. На губах виходять прищі, а лікар стверджує, що хорий має запалення.

Щож робити та як остерігатися перед цією недугою? В першу чергу треба стерегтися всякої простуди. Всяку, навіть найменшу простуду треба серіозно лікувати. Особливішу увагу треба звернути на простуду в людей, котрим минає 40 років, а ще більше в тих, що є коло 60. Запалення являється тут майже фатальністю. Старший чоловік вже не має тої відпорности, що її мають молодші люди. Не має він уже і тої енергії та сили, щоби побороти цю недугу.

Лікування. Лікувати запалення можна ще найуспішніше в шпиталі. Тому конечно треба перевезти хорого чимскорше до лічниці. Найновіші середники в лікуванні запалення є тепер т. зв. сироватка (serum) та новий лік — "sulfapyridines". При добрих обставинах та на часі у шпиталях урятовується життя половину хорим (50%).

Про це власне треба памятати. Остерігатися всякої простуди, а коли вже стверджено, що хорий нездужає на „нюмонію", негайно такого перевезти в лічницю.

3. Пістряк.

На рака (cancer, carcinoma), або пістряка — як показують наші вирахування, померло 30 членів з 214, або 14.01%. Щож це за недуга оттой пістряк?

Пістряк звичайно починається зо старої хронічної, незагоєної рани. Рана така то пригоїться, то знов розкладається. Клітини (cells) на такій рані зчасом перетворюються з нормальних в ембріонічні (embryonic cells), котрі дуже скоро множаться, зїдають усю поживу, розмножуються і тим способом витворюють нарості (tumors). Нарості ці — з причини скорого росту — розпадаються і творять більші рани та кровотоки. Зчасом нарості ці поширюються та атакують сусідні місця тіла і цим пістряк поширюється, або переноситься в інші місця. Приміром пістряк у грудях жінки дуже скоро переноситься в залози під пахами, а з часом і до легенів. Пістряк зо шлунка скоро атакує печінку, або й кишки. А стається це в той спосіб, що одна клітинка пістряка, одно його зернятко переноситься у відпливі крови з одного місця в друге і коли тільки знайде там відповідний ґрунт (пр. залози), починає тут рости, множитися та засновувати нову кольонію пістряка.

Ще інший рід пістряка, або т. зв. "sarcoma" (пістряк мязів) переноситься з відпливом крови жилами і приймається та починає рости, де тільки може вчіпитися, як губка. Тому власне говорять, що на пістряка нема ліку. Бо як є він уже в однім місці, то дуже певне, що вже десь розсадивсь і в інших місцях.

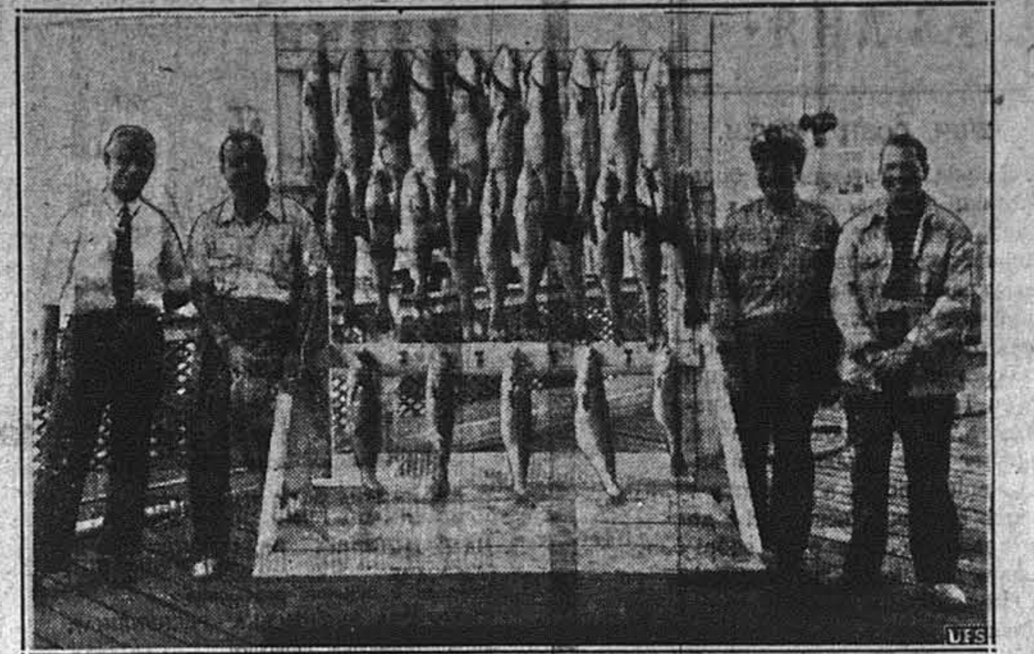
Пістряк звичайно появляється найчастіше в шлунку. Люди ці хорують, як кажуть, на нестравність, або катар шлунка. Та поправді великий процент цих хорих занепадає на шлункові боляки (gastric ulcers). А коли цих боляків не виліковується і вони стають хронічні, то згодом перетворюються в пістряка.

Такий хорий скаржиться звичайно на біль у шлунку по їдженні, в його калі можна знайти кров, тратить на вазі, незабаром починає по кожнім їдженні блювати, а в короткім часі стає нездібний до ніякої праці та доживає свого життя в ліжку.

Зо шлунка пістряк може поширитися на кишки, пролик, або появитися в печінці, черевослинниці, або й у інших органах. Може також початися в цих органах і переноситися до шлунка, кишок і т. д.

Інші роди пістряка починаються на обличчі, в грудях жінок, або їх полових частинах, або денебудь в т. зв. залозах. Та форма його поширення є та сама.

(Кінець буде).



ЗДІЙСНЕННЯ МРІЙ РИБАКА.

Рибаки, що вибралися з вудками з Атлентик Сіті, Ню Джерзі, на океан ловити рибу, попали на лаву риби „вік" та добре обловилися. Найбільша риба важила понад 12 фунтів, найменша 7.

ТАРЗАН І СЛОНОЛЮДИ

(7)



Зловіщими очима Спайк і Трол слідкували за кожним рухом Ґонфалі і її товаришів. У їх головах містилась одна і та сама думка: якби дістати її в свої руки? Вони оба були переконані, що Ґонфаля це медій для маґічної сили дорогоцінних каменів. Маючи ті камені і дівчину, вони моглиб довершувати чудес. Ґонфаля була тепер для них таксамо потрібна, як і камені.

Але як було її дістати? Хоч вона знаходилась у недалекій віддалі, виразно, перед очима, то проте доступ до неї був майже виключений. Вони не мали при собі іншої зброї, як стріли і луки. А товариство Ґонфалі, наскільки вони могли це запримітити, було знамenито узброєне стрільбами. Не говорячи вже про те, що тих було далеко більше.

Та всетаки несамовита жадоба не відтягала їх від цілі. Коли цілком стемнілось, вони підсунулись можливо якнайближче до табору. Заховавшись у корчах, у високій траві, вони почали підслухувати розмову, що велась у таборі. „Я думаю, що Ґонфаля не може йти з нами на лови, а мусить оставатись у таборі", говорив Вуд. „Чому?", запитала Ґонфаля.

„Бо лови на льва занадто небезпечні для жінки", заговорив Вуд. „Алеж ти забуваєш, що полювати на льва це для мене не першина. Я полювала успішно з Каджі. Чомуб я мала боятись тепер це робити? Крім того я добрий стрілець і люблю цей спорт". Так переконавши товаришів, Ґонфаля рішилася йти чергового дня на лови. Спайк і Трол тим дуже зраділи.